KAMMARRÄTTEN I SUNDSVALL

DOM

2017-12-28
Meddelad i Sundsvall

Mål nr 2971-16

KLAGANDE
Socialnämnden i Piteå kommun
941 85 Piteå

MOTPART
[redacted]

Ombud: Jurist Anthony Sundström
Humana Assistans AB
Box 184
701 43 Örebro

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Förvaltningsrätten i Luleås dom den 14 november 2016 i mål nr 618-16, se bilaga A

SAKEN
Personlig assistans

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten ändrar förvaltningsrättens dom och fastställer Socialnämnden i Piteå kommuns beslut den 5 februari 2016.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 714 851 21 Sundsvall	Södra Tjärngatan 2	060-18 66 00 **E-post**: kammarrattenisundsvall@dom.se www.kammarrattenisundsvall.se	060-18 66 52	måndag – fredag 08:00–16:00

KAMMARRÄTTEN I SUNDSVALL **DOM**

Mål nr 2971-16

YRKANDEN M.M.

Socialnämnden i Piteå kommun yrkar att kammarrätten fastställer socialnämndens beslut den 5 februari 2016 och anför i huvudsak följande.

Det är ostridigt att [redacted] har funktionsnedsättningar som är varaktiga. Hon har haft personlig assistans under hela sin tonårstid, då stor del av den egna personliga utvecklingen sker. I samtliga läkarintyg bygger beskrivningen av [redacted] destruktiva del av personligheten till stor del på hur det varit tidigare och hur det skulle kunna ha varit om hon inte haft personlig assistans. Intygen bygger även till stor del på intervjuer med föräldrarna och tidigare personlig assistent istället för personlig kännedom om [redacted] Rätten till personlig assistans ska bygga på ett faktiskt hjälpbehov som uppkommer dagligen eller i vart är frekvent återkommande i personens vardag.

Vid uppföljningar av [redacted] dagliga verksamhet den 11 mars och den 23 november 2016 har inte framkommit några tecken på att det inte fungerar utan personlig assistans. [redacted] har aldrig uppvisat något självskadande beteende och har aldrig varit i behov av aktiv tillsyn av en person med ingående kunskaper om henne. Att [redacted] tidigare har haft behov av någon med ingående kunskaper om henne kan inte uteslutas. I dagsläget finns dock inte något sådant behov.

[redacted] har inte heller behov av kvalificerade motiverings- och aktiveringsinsatser för att få sina behov tillgodosedda. Hon har inte heller behov av hjälp med de grundläggande behoven personlig hygien, måltider, att klä av och på sig eller att kommunicera. [redacted] behov av stöd kan inte anses vara av den art eller karaktär som berättigar till insatsen personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

Socialnämnden bifogar bl.a. en journalanteckning och ett beslut om anhörigvård.

[redacted] motsätter sig ändring av förvaltningsrättens dom och anför i huvudsak följande.

Hon har under flera års tid haft rätt till assistansersättning till följd av att hon haft grundläggande behov i form av aktiv tillsyn under all sin vakna tid. Det har av utredningen inte framkommit att hennes behov har upphört. Den medicinska utredningen har beskrivit att hon är i behov av hjälp från någon med ingående kunskaper om henne och att hon utan sådan hjälp riskerar att utveckla ett självskadebeteende och värdelöshetstankar.

Det är anmärkningsvärt att socialnämnden bedömt att de uppgifter som framkommit av en arbetsledare på daglig verksamhet har ett så pass starkt bevisvärde att de bör tillmätas ett större bevisvärde än samtliga medicinska underlag som finns i målet.

[redacted] bifogar bl.a. ett intyg från leg. psykolog [redacted]

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Tillämpliga bestämmelser m.m. framgår av förvaltningsrättens dom.

Kammarrätten instämmer i förvaltningsrättens bedömning att utredningen inte visar att [redacted] behöver sådan hjälp som är att anse som ett grundläggande behov när det gäller personlig hygien, måltider, av- och påklädnad samt kommunikation. Frågan i målet är således om [redacted] i sin dagliga livsföring har behov av annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om henne, i detta fall aktiv tillsyn, och att hon därför har rätt till personlig assistans enligt 9 a § LSS.

Högsta förvaltningsdomstolen har i flera rättsfall (se bl.a. RÅ 2010 ref. 17 och RÅ 1997 ref. 23 I) funnit att rätt till personlig assistans föreligger om den funktionshindrade, i huvudsak på grund av sitt psykiska tillstånd, har ett sådant behov av aktiv tillsyn att den närmast har karaktär av övervakning.

Enligt kammarrättens mening framgår av den medicinska utredningen att [redacted] huvudsakliga hjälpbehov består av motivations- och instruktionsinsatser samt påminnelser av sådant slag som inte räknas som grundläggande behov. Av det som anges i den medicinska utredningen om självskadebeteende och aggressivitet riktad mot annan framgår inte att beteendet är av sådan omfattning att det finns ett behov av aktiv tillsyn. Även de kontakter socialnämnden har haft med [redacted] dagliga verksamhet talar emot att det finns ett sådant behov av aktiv tillsyn som tidigare bedömts föreligga. Utredningen ger således inte stöd för att [redacted] har ett behov av aktiv tillsyn som närmast har karaktär av övervakning. Kammarrätten finner därför att [redacted] behov av hjälp inte är av sådan karaktär och omfattning som förutsätts för rätt till personlig assistans. Socialnämndens överklagande ska därför bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Ylva Johansson kammarrättspresident ordförande	Eva Danell Forsberg kammarrättsråd	Daniel Sandberg tf. kammarrättsassessor referent

FÖRVALTNINGSRÄTTEN I LULEÅ

Enhet 1

DOM
2016-11-14
Meddelad i Luleå

Mål nr
618-16

KLAGANDE
[redacted]

Ombud: Anthony Sundström
Humana Assistans AB
Box 184
701 43 Örebro

MOTPART
Socialnämnden i Piteå kommun
941 85 Piteå

ÖVERKLAGAT BESLUT
Socialnämnden i Piteå kommuns beslut den 5 februari 2016

SAKEN
Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten upphäver det överklagade beslutet och förklarar att [redacted] har rätt till personlig assistans.

Handlingarna i målet överlämnas till Socialnämnden i Piteå kommun för utredning av insatsens omfattning.

Postadress Box 849 971 26 Luleå
Besöksadress Skeppsbrogatan 43
Telefon 0920-29 54 90
Telefax 0920-22 04 59
E-post: forvaltningsrattenilulea@dom.se
www.domstol.se/forvaltningsratt
Expeditionstid måndag–fredag 08:00-16:00

BAKGRUND

[redacted] har tidigare uppburit assistansersättning med 21 timmar per dag. I samband med en ny prövning av hennes rätt till assistansersättning ansökte [redacted] hos socialnämnden om personlig assistans under all vaken tid. Socialnämnden avslog ansökan med i huvudsak följande motivering. [redacted] har inte behov av hjälp med sina grundläggande behov i sådan omfattning som ger rätt till personlig assistans. Av utredningen framgår att hon behöver hjälp med handledning, påstötning och korrigering. Hon har dock inte behov av fysiska insatser för att klara av- och påklädning, hygien, födointag eller för att kommunicera. Hennes behov av tillsyn är inte av övervakande karaktär.

PARTERNAS INSTÄLLNING

[redacted]

[redacted] yrkar att förvaltningsrätten ska ändra socialnämndens beslut och bevilja henne personlig assistans för hennes samlade hjälpbehov eller i skälig omfattning. Hon anför i huvudsak följande. Hon lider av en psykisk funktionsnedsättning och kan inte på egen hand tillgodose sina grundläggande och övriga hjälpbehov. Därför har hon behov av kvalificerade motivations- och aktiveringsinsatser av någon med ingående kunskap om henne. Problem uppkommer till följd av svårigheter att generalisera inlärd kunskap. Det innebär att hon saknar kognitiv förmåga att tillgodose sina hjälpbehov. Hon kan inte klockan, har svårt att hitta i sin närmiljö samt svårt att planera sin vardag. Vidare har hon svårt att tolka andra människors uttryck, är detaljstyrd och har svårt med generaliseringar.

Utan stöd klarar hon bl.a. inte av att duscha eller bedöma när hon behöver duscha. Vidare behöver hon hjälp med nagelvård samt stöd för byta till rena

kläder och välja vilka kläder hon ska ha på sig. Hon behöver även stöd för att tillaga mat samt äta och dricka regelbundet. När det gäller sociala kontakter och kommunikation har hon ett stort hjälpbehov. Hon kan inte vistas på egen hand bland främmande människor eller avgöra huruvida en kontakt är farlig. Hon undviker kontakt och kan inte förmedla sina känslor samt glömmer fort vad som sagts i ett samtal.

Hon har ett självskadebeteende som uppkommer lätt i samband med att något blir fel i sociala kontakter eller när någon rutin förändras och hon inte får hjälp att analysera situationen. Beteendet har minskat över åren tack vare det stöd som hon har fått av personliga assistenter och föräldrar som väl känner till hennes funktionsnedsättning. Det är inte rimligt att omständigheten att den personliga assistansen har fungerat väl ska begränsa hennes möjligheter att få sina hjälpbehov tillgodosedda. Hon har behov av aktiv tillsyn i alla dagliga situationer. Av ADL-intyg framgår att stödet behöver ges av ett fåtal personer som känner henne väl samt att det tar lång tid att lära känna henne ingående.

Socialnämnden

Socialnämnden anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande. Utredningen visar inte att [redacted] behöver kvalificerade motivations- och aktiveringsinsatser. Hon behöver påminnelser. Det är tillräckligt med kännedom om hennes funktionsnedsättning för att hon ska få sina behov tillgodosedda. Den tillsyn som hon behöver kan inte jämställas med sådan kvalificerad tillsyn av övervakande karaktär som förutsätter ingående kunskaper om henne. Vid en uppföljning av hennes dagliga verksamhet framgår att det fungerar mycket bra utan personlig assistans.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Rättslig reglering m.m.

Enligt 9 a § första stycket LSS avses med personlig assistans enligt 9 § 2 personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

I förarbetena till 9 a § LSS anförs bl.a. följande. Det är främst personer med fysiska funktionshinder och med de mest omfattande behoven som blir berättigade till insatsen personlig assistans. Personer som helt eller i stor utsträckning själva klarar av att på egen hand sköta sina personliga behov och som enbart har behov av motivations- och aktiveringsinsatser bör inte ha rätt till personlig assistans. Enligt regeringens uppfattning är det viktigt att dessa personer istället får sina behov tillgodosedda genom andra insatser enligt LSS eller socialtjänstlagen, som i många fall på ett bättre sätt kan tillgodose behoven. Undantagsvis bör emellertid även personer med psykiska funktionshinder kunna vara berättigade till personlig assistans. Så bör kunna vara fallet i situationer där karaktären och omfattningen av det psykiska funktionshindret ställer krav på sådan praktisk hjälp som är en förutsättning för att den enskildes grundläggande behov ska kunna tillgodoses (prop. 1995/96:146 s. 13).

I avgörandet RÅ 2009 ref. 57 uttalade Högsta förvaltningsdomstolen följande om rätten till personlig assistans. Insatsen personlig assistans ska vara förbehållen hjälpbehov som uppfattas som mycket privata och känsliga för den personliga integriteten. Det torde således inte vara alla praktiska hjälpbehov med t.ex. påklädning eller måltider som har avsetts. Aktiverings-

och motivationsinsatser av olika slag räknas normalt sett inte till de grundläggande behoven. Undantagsvis kan en annan bedömning göras om det är fråga om att den enskilde, huvudsakligen på grund av sitt psykiska tillstånd behöver sådan aktiv tillsyn som närmast har karaktär av övervakning. Påminnelser, praktiska instruktioner och liknande kan inte räknas till sådan kvalificerad tillsyn.

Högsta förvaltningsdomstolens dom i RÅ 2000 not. 97 gällde en kvinna som bl.a. handlade oberäkneligt och irrationellt och ständigt behövde någon i sin närhet som förstod hur hon fungerade och kunde ge henne stöd och hjälp. På grund av aggressionsutbrott kunde hon bli farlig för sig själv och för omgivningen. Hon behövde därför ständig tillsyn för att inte hamna i farliga situationer. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg visserligen att hon behövde hjälp med flera av de grundläggande behoven men uttalade även att hon i viss omfattning behövde sådan aktiv tillsyn som i praxis ansetts falla inom ramen för den funktionshindrades grundläggande behov. Vidare fick det enligt Högsta förvaltningsdomstolen anses visat att den hjälp hon behövde förutsatte ingående kunskaper om henne.

Utredningen i målet

I ett läkarintyg för assistans den 15 juni 2015 uppger läkaren [redacted] vid Piteå hälsocentral bl.a. följande. [redacted] har en psykisk utvecklingsstörning samt en betydande ADHD-problematik. Utöver detta har hon en autistisk problematik. Hennes assistenter får dagligen hjälpa henne med att skifta focus från självskadetankar. Hon har inte förmåga eller omdöme att avgöra när situationer kan bli farliga och hamnar därför ideligen i sådana situationer. I ett kompletterande intyg den 17 september 2015 anför [redacted] bl.a. att brist på aktiv tillsyn tidigare har lett till allvarliga konsekvenser som exempelvis självdestruktivt beteende och aggressivitet riktad mot annan.

[redacted] personliga assistent [redacted] har i en skrivelse bl.a. uppgett följande. Det tog två år innan hon lärde känna [redacted] väl. [redacted] sociala kunskap kommer inte naturligt och hon har svårt att ta kontakt. Hon har en ständigt närvarande självdestruktiv sida. Som assistent måste hon titta noga efter små tecken så att den självdestruktiva sidan inte ska eskalera. [redacted] skadar sig själv på olika sätt, t.ex. genom att borra in sina naglar i huden, ta vassa föremål mot sin nacke eller andra delar av kroppen och slita av hårstrån.

Socialnämnden har antecknat följande efter ett möte den 26 oktober 2015 med [redacted] hennes far och [redacted] klarar allting rent fysiskt men behöver en person som ser till att det som ska göras blir gjort. [redacted] främsta uppgift är att förklara omgivningen så att inte [redacted] ska tolka den fel. Hon har svårt att hitta även invanda promenadstråk och kunde ibland smita från huset för att gömma sig. Självskadebeteendet ter sig så att hon kliar sig mycket, knäcker med fingrarna eller drar i hårbotten. Om hon är ledsen kan hon ta ett vasst föremål och trycka mot huden. Hon har tidigare dunkat huvudet i väggen och skrikit. Dessa handlingar begick hon när hon kände att hon betett sig illa eller inte visste vad hon skulle göra i en situation. Sedan hon fick en personlig assistent har detta beteende minskat eftersom personen kan se tecken innan beteendet uppstår.

Förvaltningsrättens bedömning

Förvaltningsrätten antecknar att domstolen genom dom denna dag i mål nr 845-16 har funnit att [redacted] har rätt till assistansersättning.

Det får anses ostridigt att [redacted] tillhör personkretsen i 1 § 1 LSS. Av praxis följer dock att personlig assistans inte endast kan beviljas

för hjälp i form av påminnelser och praktiska instruktioner. Med hänsyn till detta kan inte [redacted] anses ha ett grundläggande hjälpbehov avseende personlig hygien, måltider eller att klä av och på sig. När det gäller kommunikation framgår att hon visserligen upplever stora svårigheter på grund av sin funktionsnedsättning. Däremot har inte framkommit annat än att hon har viss förmåga att kommunicera utan hjälp. Förvaltningsrätten anser därför att det inte har visats att [redacted] har ett grundläggande hjälpbehov när det gäller kommunikation.

[redacted] tidigare assistansersättning grundade sig på att hon hade ett grundläggande hjälpbehov i form av aktiv tillsyn under all vaken tid. Frågan är då om det i förevarande mål visats att hon ännu behöver sådan aktiv tillsyn av övervakande karaktär som förutsätter ingående kunskaper om henne.

Förvaltningsrätten anser att det av utredningen inte framkommit annat än att självskadebeteendet alltjämt kvarstår. Det framgår visserligen att beteendet kan motverkas av en assistent som känner [redacted] och kan förebygga de destruktiva handlingarna. Denna omständighet kan emellertid inte ensam anses tyda på att problematiken med självskadebeteende har upphört eller blivit mindre frekvent.

Med hänsyn till hur självskadebeteendet har beskrivits i utredningen får det anses finnas risk för allvarliga konsekvenser till följd av beteendet. Eftersom det i intygen uppges att beteendet är ständigt närvarande men kan avledas av någon som känner [redacted] är det förvaltningsrättens mening att tillsynen får anses vara av övervakande karaktär och att den aktiva tillsynen förutsätter ingående kunskaper om henne. [redacted] får således anses ha ett sådant grundläggande hjälpbehov som berättigar henne till personlig assistans. Överklagandet ska därför bifallas. Den närmare utredningen av insatsens omfattning bör göras av socialnämnden.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i formulär DV 3109/1 C (se bilaga).

Fredrik Sellberg

I avgörandet har även nämndemännen Göran Hedmark, Ulf Lindeberg och Robert Edin deltagit.

Hans Sjölander har föredragit målet.

SVERIGES DOMSTOLAR

Bilaga

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Sundsvall. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

DV 3109/1C • 2013-06 • Producerat av Domstolsverket

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges.Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.